

دارالفتون

ادبیات و فلسفہ و تاریخ و جغرافیہ و ادبیات

فلسفہ ، اجتماعیات ، تاریخ ، جغرافیہ ، ادبیات

ایک آبدہ بر نشر اولنور

مدرجات :

- تورک دیلنہ کورہ قبل التاریخ تورکلک . . . . . [نجیب عاصم بک]
- تاریخ قدیمہ مذکور اسماء اساطیرہ نک اشتقاقی حقندہ انتقادی مسامرہ ادبیہ . . . [فاضل نظمی بک]
- اجتماعیات ، معاصر حیات و بویوک آدملر (مابعد) . . . . . [محمد عزت بک]
- کتابیات ، چیندہ و آوروپادہ حیات مسئلہ سی . . . . . [م ع]
- اجتماعیات تدقیقاتندہ مختلف تمایلر . . . . . [حلمی ضیا]
- فلسفہ و تاریخ مجموعہ لری . . . . . [ح . ض]

شہزادہ ہاشمی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ سی
۱۳۳۹-۱۹۲۳

شہزادہ ہاشمی

اجتماعیات ، معاصر حیات و بویوک آدملر

ایکینجی مقاله

معاصر حیات و بویوک آدملر

غوتەنک بر تماشایندەکی اشخاصدن بری شویله حایقیرر : « بز بویوکلر ، بشریتە حاکم اولدیغمیزی ظن ایدیوروز ، حالبوکه آشاغی یوقاری ، صاغه صوله بزى سوروکلەین اودر ! » بوکون بوتون منور دماغلرده آز چوق یرطوتمش اولان بوقناعت بویوک آلمان شاعرینک روحندە او قدر قطعی دکل ایدی . غوتە تاریخی ضرورت چرچیوہسی داخانده یزم مفکره مزه غیر قابل حل بناء علیہ حر کوزوکن بر فعالیت حصه سنک بویوک آدملره آریلمش اولدیغنی قبول ایدیوردی . بوکارغماً صورت عمومیەده دینه بیلیرکه صوک عصرده یتیشەن متفکرلرک قنیم اعظمی بویوک آدملرک اهمیتنی حد اصغری یه تنزیلده متفقدرلر . مؤرخ لامپره خت فردی بوتون اوصافیلە ملی تکاملک محصولی عد ایدیورر ، بوتون تفکری اعتباریلە ایچنده یاسادیمی ملی تکامل درجه سنه تابع کورویورر . مؤرخ مونو حقیقە اهمیتلی اولان اشخاص و وقایعک آنجق تکاملک علامتلری و تمثاللری اولارق مهم اولدقلرینی ، تاریخی عد اولنان باشلیجه وقایعک حقیقی بشریت تاریخی مواجهه سننده « دائمی و درین مد و جذر حرکتنه قارشى دکزک سطحندە بر آن ایچون یوکسه لکدن صوکره قومسال اوزرنده هیچ براینر اقمسزین محو اولان طالغهلره مشابه ، اولدیغنی سویله یورر . حریتپورر بر حقوق فیلسوفی اولان شتاملەر بویوک آدملر مسئله سنه تماس ایلدیکی وقت اونلرک بر درجه یه قدر خدمت و قیمتنی طانیقله برابر اک خارق العاده بشری مواهبه مظهر اولان بر دهانک بیله کندی اهمیتنی و موقعنی تأسیس ایدن ، اولجه بعضی تحولاتی وجوده

کتیرمکه اونی مقتدر و مجبور قیلان معین اجتماعی حادثانه مضاف اولمقسزین برشی یاپامیه جغنی
ادعا ایدیور . [۱]

بوظنك عمومی صورتده ترسم ایله دیکنی س-اده عملی حیاتدن اوزاق دوران علمانك
قناعتلرنده دکل بلکه اک حرارتلی و فعال بر حیات کچیرمش اولان کیمسه لرده ده کورمک
ممکندر . بیسماق نطقلرنده چوق دفعه لر دولت آدمنك یالکیز باشنه هیچ برشی یارآتمغه
مقتدر اولمادیغنی ، بوتون ایشی « الهی آیاق سسلرینی ایشیتمک » دن عبارت بولندیغنی
سویله مشدر . [۲]

واقعا بودستورلرک ایچنه بویوک آدملرک اهنه قیدایدیلجک دهاچوق صلاحیتلر صیغابیلیر .
بونلرک خارجه استناد ایله جکلری بر اجتماعی طبیعته محتاج واونلکه حائر اضافت اولمالری
قبول ایدیلکله برابرینه کندیلرینه آز چوق بر قیمت و نفوذ حصه سی آریلابیلیر . نته کیم
شاملهر و مونو و اغلب احتمال صمیم قلبندن بیسماق بونده آز چوق قصور ایتامش لرده .
فقط بویوک آدملره ایمانمزک نه درجه ده آزالمش اولدیغنه معیار اولاجق بویله جه تصادفی
متلردن طوپلانان جمله لردن زیاده مهم بر اجتماعی تکامل واردرکه هر شیدن اول اوکا
دقت ایتلی یز .

فلان آدم بویوکدر دیمک اوکا مستثنا ، فوق العاده بر مزیت اسناد ایتمکدر .
merite مزیت اسنادی مسئولیتک اسنادینه باقار . مسئولیت اولمزسه حریت یوق دیمکدر ، حریت
اولمازسه مزیت اولماز . بویوک آدملرک بویوک کلکنه اولان مفتونیتتمزک « کوچوک ، آدملرک
نظر مزده کی منفوریتته تقابل ایتمه سی ضروریدر . بر جمعیت داخلنده جانی لهنه کوندن کونه
دها فضله شدتله اجرای تأثیر ایدن اسباب محفقه عینی زمانده داهی علیهنه کندینی حس
ایتدیرر . جانینک جنایتی عذرلی رزیت عد ایتمکه تمایل ایدن بر جمعیت داهینک دهاثتی
مزیتسز ، چونکه ضروری بر فضیلت صایمغه بورجلو دکلیدر ؟

جزا تلقیسنده صوک عصرده حصوله کلن تحوللر تعقیب ایدیلیرسه آشکار اوله رق

[۱] Stammler-Wirtschaft u. Recht nach der materialistischen geschichtesa-

uffassung . اوچنجی طبیعی صحیفه ۳۱۶ .

[۲] بیسماق و مونوق فکر لریله غوئنه ک جمله سی Lamprecht ک بر مقاله سندن : Individu-

alitat, Idee u. socialpsychische . Kraft in der Geschichte ,

Conrad's Jahrbücher دن صحیفه ۸۸۵ ، ۸۹۹ و ۹۰۰

کورولور که مسئولیتی آزالتان سبیلر چوغالیور . روح خسته لقلریله اشتغال ایدنلر جنتک بناء علیه مسئولیتک حدودینی تعیین ایتمکده متحیردرلر . هیچ بر غرابت ایله ، ذهنک هیچ بر قاریشیقلمنی ایله کندینی اظهار ایله مدیکی حالدده تماماً مرضی اولدیغنده شبهه جائز اولمایان جنت اشکالی واردر ؛ عقل ایله جنت آراستده کی حدودک نروده اولدیغنی تماماً تعیین ایله مک ممکن دکدر دیورلر . بالخاصه متردیله ، اوزرلرینه چوکن اجداد سیئاتی میرائیه یاشایورلر . بو فیزیولوژیائی قصورلردن باشقه مجرمی جرمه سوق ایدن اجتماعی تأثیرلرده تعداد اولونویور . اغلب احتمال بونلرک قوتی روحی ارثک قوتنه فائقدر . فنا تربیه ، مفسد مثالر و اخلاقسنز بر محیطک تأثیری ، پاردسزلق ، ایشسنزلک ، شهر حیاتنک ضعفه سوروکلین آلدایجی جاذبه لری مجرمک مسئولیتنی تحفیف ایچون هر کون ایلری به سورولن سبیلردر . کندی سینه سنده جرم توخوملرینی بسله این جمعیت بیله مجرمک مسئولیتنی تماماً یوکلنمه لی دکیدر ؟ [۳] « جمعیتک اویاندیردینی و جد عمومی تأثیری آلتنده اک عادی ، اک قورقوسنر بر آدم بردنبره بر قهرمان ، بر جلاد اولور . » [۴] . سوسیالیستلره صوروکنز ، « بو کون جرمک باشلیجه استنادکاهی نروده در ؟ » دیکیز ، « جمعیتک سرمایه دارلره مساعد اولان نظامنده ، جوابی ویره جکدر . دیندارلره عینی سؤال وضع ایدیلنجه : « دینک ضعیفلاماسنده » دیه جکدر [۵] . جمعیتک نظامی ، دینک قوتی و یا ضعیفی بو بونک کی ایلری به سوروله بیله جک اولان غیر شخصی عامللرک هپسی مجرمک فرد اولارق مسئولیتنی آزالتمغه خدمت ایدر . طبیعیدر که بو یوک آدمک مختار بر شخص اوله رق مرتبتی ده نظر منزده عینی نسبتده تناقص ایتمکده در . بر کره « فنالغی یاپان طبیعتدر . وراثتدر ، جمعیتدر ،

[۳] Garçon - Le droit pénal پارس ۱۹۲۲ صحیفه ۱۳۸ - ۱۴۳

[۴] نجم الدین صادق بکک دارالفنونده نشر ایله دیکی فورمالردن نومروه مکرر .

[۵] احتمال بزم علمامزک اکثریتی دینی اساسلی و حقیقی قوت عد ایتمه یور ، جریده علمییه ذی القعدة ۱۳۳۷ صحیفه ۱۵۰۹ ده منتشر و مقام خلافته تقدیم اولنان دارالحکمة الاسلامیه عریضه سندن : « بر انسان فقر و ضرورت ایچنده بولندیمی ، اونک دینی ده متزلزل اولور ، علمی ده بولونماز ، اخلاقی ده یولنده اولماز ... دینک ده ، علمک ده اخلاقک ده نما بولاجقلری زمین تروتدر ... » او حالدده مسئولیت نروده قالدی ؟ معاصی و معالی بی تولید ایدن قوت ، ولی ایله حکیمی ، بو یوک آدمی وجوده کتیرن سبب فردک اکثریاراده سندن خارج اولان اقتصادی عامللرایسه مزیت نروده قالیر ؟ غریبدر که عینی عریضه ده (صحیفه ۱۵۸) ثروتک ورفاهک وجودی تکرار فساد اخلاقک سببی اولارق ده کوستریلیور . علمامزک عطالت فکریه سنه بوندن بلیغ بر حجت اولماز !

ایمانسز لقدر ، سرمایہ در ، کبی بر دستوری قبول ایدنبجه البتہ بویوکلکی یاپانکده بو غیر شخصی عاملاردی بری اولدیغنی تسلیم ایدہ جکیز .

واقعا مجرمک کیریسندہ واونکلہ متساند اولارق ، حتی اوندن دها قباحتلی ، خلاصہ اصل صوجلو اولارق جمعیتک ارانہ ایدلمہ سنک فردی مسئولیت حسنک ضعیفلا دیغنه دلالت ایدہ میہ جگنی ادعا ایدن متفکرلر واردر . فوقونہ دییورکہ :

(بوکون) « فردلرک آراسندہ و فردلرک جمعیتلہ اولان مناسباتی باشقہ صورتلہ تصور ایدیورز و هر فردہ ترتب ایدن مسئولیتک دها عادلانہ توزیعی بوندن نشأت ایدیور . دینہ بیلیرکہ مسئولیتک اجتماعیشمہ سی دها ای فردیشمہ سی ایچوندر . [۶] . اکر بونی حقیقت اولارق قبول ایدرسک فردی مسئولیت حسنک ظن ایتدیگمز کبی بر چوق نقطہ لردن تعدیلاتہ اوغرامش ، خفیفلہ مش اولدیغنی ادعا ایتک و بو ادعا یہ مستنداً و بوتحوللہ متناسب اولارق بویوک آدملرک شخصی مزیتلری حقندہ کی ایمانمزک ضعف کسب ایلمہ سی طبیعی اولدیغنی سویلہ مک دوغرو اولمایا جقدر . بو مسئلہ یی مناقشہ یہ کیریشمکسزین شونی اشارت ایدلم کہ بو مطالعہ هر طرفدہ تماماً حاکم دکلدر . ایتالیادہ قانون جزانک تعدیلی ایچون تشکیل ایدیش اولان بر رسمی قومیسسیونک وجودہ کتیردیکی پروژہ دہ فردی مسئولیت دوشونجه سی تماماً اورتادن قالدیر یلشدر . [۷] مجرم فنا لگندن دولایی مسئول طوتولمایور ، بلکہ منفعت اجتماعیه نامنہ بعضی تضییق تدابیرینہ معروض قالیور . بو پروژہ نک قبول ایدیلہ جکی مشکوک اولسه بیہ اونک بوکونکی استقامت روحیه مز ایچون معیندار بر علامت اولدیغنی انکار ایدہ بیلیرمی یز ؟ ثانیاً جزائی مؤبدہ لرہ تابع اولان افعالک اہمیتی حقندہ کی فکرلر مرکز تبدل اخیری دہ تدقیق ایلہ دیکمز نقطہ یی تنویر ایدہ جک ماہیتدہ در . جزا قانونلرینک نظر دقتہ آلدقلری مواد جرمیہ آراسندہ قهرمانلری و بویوک آدملری دها دوغروسی کندیلرندہ قهرمان مایہ سی موجود فرض ایدنلری اک زیادہ علاقہ دار ایدہ جک اولان مؤسس دینی و سیاسی نظامہ قارشى وقوعبولاجق تجاوزانہ عائد مؤیدہ لردر . حالبوکہ بوکون بر طرفدن دینہ قارشى لاابالی حرکاتدن دولایی مسئولیت همان همان بوتون جزا قانونلرندن قالمش ویا قابلیت تطبیقیہ سی قالمایان بعضی پس زندہ اشکالہ منحصر قالمشدر . دیگر طرفدن دولت عاہنہ وقوعبولان سیاسی جرملر هر کسک بیلدیکی وجہاہ اسکیدن

[۶] La responsabilité Fauconnet- پارس ، ۱۹۲۰ ، صحیفہ ۳۴۳

[۷] غارسون ، مذکور اثر صحیفہ ۱۴۸ - ۱۴۹

اك آغير جزالره معروض ايكن شيمدى اونلرى على العاده جرم لردن تفریق ايله مكدده .
سیاسی مجرملری خصوصی و بدرجه یه قدر مساعد معاملیه تابع طوتمقدده عمومی دینه جک
قدر عظیم براتفاق وارددر . اکر فنالغک اهمیتتی نظر اعتباره آیرسه ق شبهه یوق که سیاست
مجرملری همچون مسئولیت دها آغیر اولمالیدر . بر مملکتک اساسی قانونلرینی محوه و یا شدتله
تبدیله چالیشان ، داخلی محاربه لر چیقاران ، اقتصادی و مالی شورشلر ایقاع ایدن کیمسه لریک
یایدق لری فنالق شبهه یوق که جرائم عادیه اصحابنک فالعندن دها فضله در [۸] . دیگر طرفدن
سیاسی جرم لریک همان هپسی تعمد ایلهدر بناء عنیه اسکی تاقیلر مزه کوره اونلرده کی مسئولیت
دها آغیر اولمق لازم کلیردی . بوکارغما سیاسی مجرم ندرجه یه قدر وحدانسز و اخلاقسزدر ؟
بوننی تعیینده اکثریا چوق تردد ایلدرز . دین و دولته قارشى وقوعبولان جنایتلریک بویله جه
درجه یه قدر لاقیدی و یا مساعنه ایله قارشیلانسی و دین و دولته قارشى وقوعبولان بویوک
خدمتاریکده عینی لاقیدی به معروض قالماسی ایله مناسبته دارد کلیدر ؟ دین و سیاست ساحه سنده
معاصینک اولفالماسی معالینکده اولفالمش عد اولونماسی اقتضا ایتمز می ؟ اوکوست قونت
دیمشدی که : « دها آدم لری آنجق کندیلرندن مقدم تعیش ایتمش و ضرورت کسب ایلهمش
بر جریانک واسطه سی اولارق عرض وجود ایدر لر ، اونلر اولماسه ییدی بو جریان کندیسنه
باشقه مخرج تدارک ایدردی . » [۹] بوفیکری قبوله میلز . چونکه جرم کده دها کی
براجتماعی جریانک محمولی اولدیغنی - طوغرو و یا یا کلش - تصدیق ایدیورز . مجرمک
داهی نوعندن عد ایدیله سی یوزندن مجرمک مسئولیتی و داهینک مرتبتنی انکار و یا هر ایکسینی ده
جمعیه اسناد ایتمه ضروریدر .

بوننی ایضاح ایتمک و محق کوس - ترمک ایچون ایلمک خاطره کلن شودر : جرم کده
دها کی جمعیه ارجاع اولونماسی ، اوکا اضافه ایدیله سی ، علمک اضافیلکنک ، معینیت
مبدأنک حادثات اجتماعیه به تطبیقنک بر نتیجه سیدر . قونت وریبو کی متفکر لر اجتماعی
وروحی حادثاتکده دیگر حادثات مثللو مثبت واضافی بر علمک موضوعی اولماسی
وبو علمک فلسفه سینهنسندن قورتولارق تأسس ایله سی لازم کلدیکنی - سویله مدیلر می ؟
فقط اولجه کوس - ترمک چالیشدق که بالخاصه اجتماعیات باقیشیله علمک تشکیل ایلهدیکی منطقی
قیمتک بزى تطمین ایله سی ایچون معین شرائط اجتماعیه نک موجودیتنی کوس - ترمک لازمدر .

[۸] غارسون ، مذکور اثر ، صحیفه ۱۲۵

[۹] Comte-Cours de philosophie positive جلد ۴ صحیفه ۲۶۹

دور قہیم حقیقت محبتک و حرمتک هر هانگی بر جمعیتده واقع اولمادیغنی و بونک ایچون مساعد و غیر مساعد شرائط اجتماعیه موجود اولابیله جگنی تسلیم ایدردی [۱۰]. معینیت مبدائی اساس اتخاذ ایلهین بر تجربی علم محبتی ایچونده عینی مطالعهده بولونمق مقتضیدر. فی الواقع دور قہیم بو طرزده تفسیر ایدہ بیله جگمز بر فکر در میان ایتشدرد: « منطقی تفکرک مبدأده هنوز طشیدیغنی انفسی و شخصی عناصردن کیت کیده قورتولماسی جمعیت خا جندہ عاملرک مداخله سیله دکلدر. بلکه یکی مفسرده بر اجتماعی حیاتک کیت کیده انکشاف ایلد مسنددر. یعنی بین الملل حیات که دینی اعتقاد لری ده عمومیلشدیرر. » [۱۱] بزده، صورت مخصوصده، بویوک آدملرک معینیت و اضافیت مقوله لری آلتنده کورولمده سی، و بو کوروشله قناعت ایدیله سنی ممکن قیلان و ایجاب ایدن شرائط اجتماعیه نک نالردن عبارت بولندیغنی آراشدیر مالی بز.

دینک طانییدیغنی بویوک لره اولان اعتقادک طبیعی حادئانک تجسیمندن ویا لسانی اقتصاد فلردن نشأت ایلدیکنی ادعا ایدنلره قارشى هندستانده کی دینی حیاتک تدقیقنه استناداً بو اعتقادانک قسماً اولسون حقیقی قهرمانلره عاند منقبه لرک مبالغه سندن ایلری کلدیکنی کویترمه که چالیشمش اولان لیال دیور که: « بویوکون دینی مسائله غیر شخصی ایضا هات (یعنی دینک طانییدیغنی بویوک لری اجتماعی، طبیعی الخ .. کبی غیر شخصی عوامه ارجاع ایله فردی وارلقدن و بنیاء علیه قیمتدن محروم فرض ایدن ایضا هات) بویوک رغبتہ مظهر اولویور. بوده آوروپاده بویوکون دینک برانتقال دوره سنده اولماسندن ایلری کلیور کبی کوزو کویور. بودورده پک قاتی اولان نصیر یوموشاروپک سیوریلش اولان فردیتلر سیدسار ایچنده غائب اولور. » [۱۲] لیالک حال حاضرده موجود اولان دینی بحرانه عطف ایلدیکی وموقت اولماسی لازم کن بو تأثیردن ماعدا جمعیات حاضره نک خصوصی تشکله باغلی دیگر بعضی احوالکده بویوک آدملرک قیمتک بر طرفدن اضافی قیمتله مقایسه قبول ایدن نسبتله و کمی فرقله، دیگر طرفدن غیر شخصی قوتله و جریانلره، منبعلره اسناد و ارجاع ایدیله سنی ایضاح ایدہ بیلیر.

[۱۰] Année Socio logique دو قوزنجی جلد صحیفه ۳۳۹ واون برنجی جلد صحیفه ۴۶۴-۴۶۵

[۱۱] Durk heim-Des formes élémentaires de la vie religieuse صحیفه ۶۳۴-۶۳۵

[۱۲] L'yall-Les mœurs religieuses et sociales en Extrême Orient برنجی جلد،

اول بول معینتیجی علمک تأثیرنی یالکیز بر جهتدن، یالکیز علمک نظری مصادره لری
 postulat اعتباریه آراشدیرمق کافی دکدر . علم ، جمعیت داخلنده بر فعالیتک محصولیدر
 و بوفعالیتده معاصر جمعیتلرده کیت کیده فضئه اهمیت کسب ایدیور و کنیشه یور .
 بوکون انسانلر هر زماندن فضئه حقیقته ، علمی حقیقته اهمیت ویریور کوزو کوپورلر .
 علمک معظم بناسنی بو یولته بیان کیمسه لرده بلا تردد بو یوک آدم نامنی ویرمکده یز . احتمال
 معاصر جمعیتلرده بو یوکاکی بلا اعتراض بوتون ایمانلری سور و کله بن آدم لرده علمی ایلرله تمس
 اولان بو یوک کاشفلر در . ایمی علم ساحه سنده بو یوکک اظهار ایدن فردلرله صنعت ، دین ،
 الخ ... کی دیگر بشری مفکوره ساحه لرندہ نپردایدن بو یوکک آراسنده اساسلی بر فرق
 واردر . شایان دقتدر که قانت بو فرقی پک اتلا سچم شدر . « ... نیوتون هندسه نک
 مبادیسنندن اعتباراً تا ک درین کشفیانه قدر بوتون آدیملرنی یالکیز کنیدیسی ایچون
 دکل دیگرلری ایچون ده قابل تفهم و تعقیبی ممکن اولاجق بر طرزده اراهه ایده بیلیر
 ایدی ایسه ده او میروس ویا ویلاندا کی هیچ بر آدم فکرآ اولدیغی قدر خیالاً ده زنکین
 اولان تصوراتنک ناصل قافاسنده دوغدیغی و بر اشدیکنی کوستره من . چونکه
 کنیدیسی بیلمز که باشقه سنه او کره ته بیلسین بناء علیه عامی موادده اک بو یوک کاشف اک
 فضله یورولان مقلد دن و متعلم دن آنجق درجه اعتباریه فرقلی اولدیغی حالده طبیعتک
 صنایع نفیسه ایچون استعداد بخشیه ایله دیکی کیمسه لردن نوعاً فرقلیدر . [۱۳] علم
 ساحه سنده بتیشدن بو یوک آدم له اونک تعقیب ایتدیکی یوک باشلانغچینده اولان مبتدینک
 آره سنده آنجق درجه بناء علیه کیت فرقی واردر . حالبوکه قانتک صنایع نفیسه ایچون
 سوبله دیکنی دین و حق اخلاقده تشمیل ایدرک دییه بیلیرز که بوساحه ده قهرماناق ،
 بو یوکک ایله حد متوسط آراسنده کی فرق حریت ایله میخانیکیت ، اختیار autonomie ایله
 اختیار heteronomie آراسنده کی کیفیت فرقلیدر . عالمک بو یوکاکی دیگر انسانلردن
 تفریق ایدن بر درجه فرقی اولونجه اونک قیمتنی کمی ، یعنی اضافی ، اولچویه الویریشلی اولارق
 قصور ایلامکه میل ایده جکمز طبیعیدر . دیمک که بو کونکی مدنیتاره خاص اولان علم داهیسی
 کنیدیسی شرائط طبیعیه خارجنده و معینت سیستمی فوقنده کوره بیلمه من ایچون هیچ
 بر لزوم حس ایتدیرمه یور . بالعکس ، تجربی علم معجزه بی انکاره میال ایکن کنیدیسنک
 معجزه اثری اولدیغی ناصل ادعا ایده بیلسین ؟ حقیقت مفکوره سنه ایریشمک ایچون

انسانلرک کندیلرینی تجربهدن مستغنی عدایتدکلی آندرده حقایله باطل آراسنده ، فضیلت ایله رزیت آراسنده اولدینی کی ناقابل وصل بریاریق اولدینی ظن اولونویوردی . رواقی نظرندده برطرفدن تک عقل ، تک حقیقت واردر ، حقیقت ایچوندرجه فرقلری موضوع بحث اولامیه جنی کی خطا ایچونده درجه فرقلری اولاماز . دیگر طرفدن ینه رواقی به کوره (هیچ اولمازسه بومسلك فلسفینک اساسلی ودواملی نظریه سنه کوره) تک فضیلت ، تک رزیت وار وبونار ایچونده درجه فرقلری قبول ایله مک (معناسزدره فقط عینی زمانده رواقی قهرمانی اولان حکیم بی مثال برپایه ده ، هر درلو مقایسه تک فوقنده ، آنجق برقاچ عصرده برکره میدانه کلن برمعجزدر [۱۴] مسئولیتی و بناء علیه اخلاقی مفکوره اعتباریله مزیت وعدم مزیتی [۱۵] محیط ایچنده اریتن جهل ایله علم آراسنده هیچ بر یاریق اولمقسزین آنجق درجه فرقلری کورن بر دور ایچنده بو بویوک آدملرک ، قهرمانلرک طبیعی یعنی میخانیکی علیتله قابل ایضاح بررحادثه اولونماسی طبیعیدر .

بشری جمعیتی چرچیوه سنه حبس ایله ایضاح ایدن نظری - ایجابی برنظام و اصول اولارق دکل ، بلکه جمعیت داخلنده تکون ایدن بر واقعه اولارق علمک قازاندینی بو اهمیت بو بویوک عالمارک بو بویوکلی حقیقنده کی تلقیمزک باشقه لنی علمه مفتقر اولان دیگر هر هانکی بر اجتماعی فعالیت ساحه سنده ضروری برعکس العمل طرزناه کندینی اظهار ایلامشدر . بو کون « مفکوره جی ایله موهومه جی » بی برندن آیرمق ایسته یورزه . حربده قهرمانلقدن ده تام و صاف برشکلده ، هر دولو خود اندیشیدن ده مستقل اولارق بشری بر بو بویوک کوسترین حرکت وارمیدر ؟ هر هانکی برمعین مفکوره خدمتنده کی فعالیتده اکثریا برحربه بکزه تهرک ، سیاسی ، فکری ، اقتصادی مجادله - لردن بحث ایده رک ، بو ساحه لرده تجلی ایده بیله چک قهرمانلق عنصرلرینی کوسترینک آرزو ایتمیزی ز ؟ حالبوکه بو کون حرب بیله عالمانه اولدی ، مفکوره تک خدمتنده واسطه اولمادجه اونی تحقق ایتدیرمه ک چالیشمانک جنت و حتی جنایت عد ایله دیکنی بک یاقیندن کوردک . دردبکی روحنک جسارتی بو کون آنجق مرضی برتظاهر عد ایده بیلیرز . یکی برنوع شجاعت ، کوندلک ، دواملی ، هر آن صرفی لازم کان ، مقداری اولچوان ،

[۱۴] Barthe die Stoa ایکنجی طبعندن صحیفه ۱۶۱ ، ۱۶۷ ، ۱۸۵

[۱۵] بو تعبیر demerite معناسنی افاده ایله مه مکله برابر هنوزدها ایسنی بولامدیغندن قوللائیورم .

دقتله بسله نیلهن بر جساته محتاجز . اسکی قهرمان نمونه لرینی تقلید ایتمک ایسته یین اختلاجی ، بردفعه یه مخصوص اولارق پیدالادینی قناعتی برتک جمله ده میدانه قویمغه هوسکار اولان مجدد ایسه بویوکلکی آنجق بر بحران شککنده ، بردنبره میدانه چیقان ، دوامسنز تکرری محال ، فوق العاده برحالت روحیه طرزنده آکلار . زمانمز ایسه تکرر ایتمین مستثنای وجدلر یرینه تجربه یه ، اصوله مستند متمادی جراتی ترجیح ایدیور [۱۶] ظفری تأمین ایله یین ثبات کونله ، حتی دقیقه ایله اولچولویور ، بوراده ده بویوکلک درجه سنی کمی نسبتلره ، معین و اولچولمکه الویریشلی واسطه لره ارجاع اولونویور .

ایشته علمی ذهنیتک صلاحیتی اعتباریله دکلسه بیله سراتی جهتیه بویوک آدملری کوروشمز و آکلایشمز اوزرینه تأثیری . یکی علمک اساسلرینی قورمش اولان غالبه ثی اسکی فیزیق ایله یکی فیزیق فرقلرینی شویله کوسترمشدی : برنجیسی کیفیتلری تصنیف ایتمک ادعاسنده ، ایکنجیسی کمیتلری مقایسه ایتمک ایستر . اولچوله بیله نی اولچمک وهنوز اولچولمسی ممکن اولمایانی اولچولمکه مساعد قیلمق علمک وظیفه سیدر . بویوک آدم مفکوره سنی تحقق ایتدیره بیلیمک ایچون علمک احضار ایله دیبی واسطه لره کیت کیده فضله محتاج اولدقجه مفکوره نك مستثنای کیفیت یرینه واسطه نك کمیتنی دهامهم کوره من اقتضا ایتزمی ؟ واسطه نك اهمیتی غایه نك اهمیتی کیریور . زمانمز مفکوره دن غیرینه محتاج عد اولونان مفکوره دوری ، کوچوک ، معین متناهی واسطه لره محتاج اولدینی کیت کیده فضله حس اولونان بویوک آدم دوریدر . زمانمز کوچوک آدملره مفتقر بیاینه بویوکلک دوری ، ده موقراسی دوریدر .

ده موقراسی معاصر جمعیتلری تمیز ایدن اساسلی وصفلردن بری . اونوتمایالم که صوک حربلرک ده موقراسی مفکوره سی نامنه یاپیلدینی هر یرده اعلان اولندی . بو اعلان صمیمی اولسون اولماسون ده موقراسی فکرینه هر حالده بویوک برقوت عطف اولندیغنی کوسترر بو حربک قهرمانی آنونیم ، فردیتسنز ، مجهول عسکر ایدی . خاطره کلزمی که ده موقرات بر جمعیتده متفکرلرک بویوک آدملرک نفوذینک انکارینه طوغرو اولان تمایلی بونفوذک ساده جه ماضینک تاریخنده هیچ بر زمان مشاهده ایدیلهدیکندن دکل بلکه دها زیاده وبالخاصه نه حالده ونه استقبالده مشاهده ایدیله سی آرزو اولونمادیغندن در ؟ حکم وقوتی « ده موقراسی » خلقه ، هر کسه ویرن ده موقراسی عظمت و شرفی ده سیاناً توزیع ایله مکده در . ده موقراسی

دو شمانی اولان هوبس ایسه پک اعلا دیور که : « عظمت و شرف هر کس ایچون موجود ایسه کیسه ایچون موجود دکدر » [۱۷] نته کیم تورکلر آسیا مدنیتنه منسوب ایکن آرالرنده آوروپا طرزنده « سیویلیزه » لشمش اولانلر واردی . فقط تورکلر آوروپا مدنیتنه منسوب اولونجه آرالرنده سیویلیزه قالما یا جقدر ! بونک کی ده موقراسی بالقوه بویوکا کی هر آدمه عطف ایدنجه بالفعل بویوکا کی هر آدمدن نزع ایتمش اولویور . بو حال بویوکا کی کیفیتک کی تعمیمه نه قدر آز متحمل اولدیغنی کوسترمنی ؟ اغلب احتمال بونک تپک بر مثالی ده موقراسی ایله حکمدارلغک مناسباننده کورولور . اسکی مدنیتلرده و اولنلرک زمانمزد موجود نمونلرنده حکمدار یامعبوددر ، یامعبودک کولکسیدر ، خلاصه تبعه سندن کیفیت اعتباریله فرقیدر ، ارادسی مطلقدر ، اگر آدم اولارق تصور ایدیلورسه هر حاله بویوک آدمدر . فقط حکمدارک سلطنت مطلقه صلاحیتدن محروم قالدیغنی کون کلنجه در حال کیفی اولان تعینات یرینه کی تعینات قائم اولور . بودجه نک کی اولارق تعینی حکمدار صلاحیتک هر معناسیله کیفی اولارق تعینه مانعدر . بوراده ده کی اولان تحدیدات بویوکا کی ، فوق البشر اکک تام ضدی اولارق کوزو کویور .

ده موقراسی جریانک بعضی خصوصیتلرنی ده نظر دقته آیرسه ق تدقیق ایله مکده اولدیغمز مسئله نک دهها زیاده تنور ایله دیکنی کورورز . نظری اولارق ده موقراسی سادجه خالقک حقوقک طائمانسی اولسه یله فعلیاتده عینی زمانده خلقدن معین صنفلرک حقوقک طائمانسی ، قدرت سیاسی نک اولره بخش ایدلمه سی دیمکدر . اولا هر مملکتده ده موقراسی بورژوالره یعنی متوسط صنف خلقه اهمیت و یرییور . متوسط مرتبه ده نسانلرک حقوقه عطف ایدیلن بواهمیتک مستثنا و خارق العاده کوزوکن فردلرک حقوقی بر درجه یه قدر اهاله سوق ایتهدیکنی ادما ایله مک ممکنیدر؟ ثانیاً هر مملکتده ده موقراسی حرکتی فمینزم ایله یعنی قادینلره طائیلان حقوقک توسیعی و تزبیدی جریانی ایله برابر کندیجی حس ایتدیرییور . قادین ایسه ، هیچ اولمازسه ذهنی ساحه ده غاستون ریشارک قبول ایله دیکی کی تام معناسیله وسطی انساندر . قادین جنس بشرک وسط طبیعینی تمثیل ایدر . [۱۸] قادینلردن یتیشن داهیلرک و بویوک آدملرک ندرتی قادینله ارکک مساواتی علیهدارلری

Tönnies-Anmerkungen über die P.hilosophie des Hobbes (Vierteljahrs- [۱۷]

schrift für wissenschaftliche philosophie) مجموعه سنده جلد ۴ صحیفه ۴۴۵

Richard. la femme dans l'histoire [۱۸] صحیفه ۴

دائماً ایلری به سورمه یورلرمی ؟ کذا جنائیات ایستایدستکلری پک اغلا کوستریورکه
 قادیان جرمة اشتراکی پک معین و محدود ساحه لرده در . قادیان ارککلشدیکی نسبتده در که
 دهایه و کندی جنس خصوصیتارندن مستقل اولان جرملره اشتراک ایدر بویوک آدم
 کوزوکمک ایسته ینلرک خارجاً هر درلو قیود و شروطدن مستقل اولدقلرینی اظهاره
 تمایل ایلدکلری کبی یوکسک بر سویه ده اولدقلرینی اثبات ایله مک ایسته ین قادیانلرکده
 ارککلشمه لری شایان دقت دکلیدر ؟ ایمدی نه داهی نه مجرم اولمایان قادیانک ، بو وسطی
 انسانک حقوقنه ویریلن اهمیت اولجه اراؤه ایله دیکمز کبی داهینک حقوقنک و مجرمک
 مسئولیتنک طانماسیله معکوساً متناسبدر . مفکوره یه واسطه اولان علملرک نظری ساحه ده ده
 برنجی درجه اهمیت اشغال ایله دیکمی جمعیتلرده عینی زمانده وسطی اولان صنفلرله وسطی
 اولان انسانلرکده عملی ساحه ده بالخاصه قیمتلی حس اولندیغی بویله جه میدان چقیور .

- بتمه دی -

محمد عزت

بر تصحیح — برنجی مقاله ده (صحیفه ۵۱۷) تجربی علم ایله مابعدالطبیعی حریت
 مسئله سی آراسنده کی ضروری افتراق حقنده دورقه یمک مطالعاتی خاطر لاتیرکن حافظه مه
 اعتماد ایله بونلرک اتخاره دائر اثرک مقدمه سنده اولدیغنی قید ایتشدم . حافظه مه اعتماد ایله
 خطا ایله دیکمی بالآخره آکلادم . اتخاره دائر اثرکده علمی ایجابیه ایله فردی حریت
 مسئله سی ۳۶۸ نجی صحیفه نک حاشیه سنده در فقط دها مهم اولان بر منن Les règles de
 la méthode sociologique ده ۱۷۲ و ۱۷۳ نجی صحیفه لرده در .

م.ع.